

Európai gazdasági csúcs Varsóban

Farkas Péter

A davosi világgazdasági fórum évről évre nagy figyelmet kelt a hazai sajtóban. Európai leágazása, az európai gazdasági csúcsertekezetlet azonban – a napokban zajlott Varsóban – alig keltett érdeklődést. Legfeljebb a manapság elmaradhatatlan ellenkonferenciára és ellendemonstrációra utazott magyar aktivisták fegyveres kitoloncolása keltett felfűtöttebb figyelmet.

Ezúttal Európa gazdasági helyzete és az éppen kibővülő Európai Unió jövője volt a tanácskozás középpontjában. Erről tanácskoztak a gazdasági és a politikai elitek, vezető kutatók és hangadó újságírók – 45 országból, közöttük 20 állam és kormányfő. S bár nem döntéshozó ez az összejövétel, nem érdektelen, hogy éppen miről beszélnek manapság, miben értenek egyet, miről vitatkoznak a hatalmasságok. A gazdasági témájú plenáris ülésén Martin Wolf és John Peet, a *The Economist* újságírói vezették a vitát. Az EU bővítéséről meghirdetett tanácskozáson pedig Klaus Schwab, a davosi világgazdasági fórum kiötlője és elnöke volt a moderátor. Mindkét ülésen nagy figyelmet szenteltek Európa gazdasági helyzetének és a kilábalás útjainak.

Európa gazdasági nehézségeiből, továbbá a technikai ugrást ígérő lisszaboni agenda célkitűzéseinek teljesítésében való elmaradásból következett a két újságíró manapság szokásos konklúziója: a piaci filozófia, a neoliberais gazdaságpolitika felé kell elmozdulni. Különösen a munkaerőpiacon. Ahogy Wolf mondta, „munkaerőpiac nélkül Európának nincs jövője”. A spanyol Rafael del Pino, a tanácskozás társelnöke szerint „a szociális megállapodás újratárgyalása a versenyképesség előfeltétele”. Az üzleti élet, a transznacionális társaságok

jelenlévő szereplői felszólalásukban hevesen helyeselték az ilyen gondolatokat. A felszólalásokban a nyugdíjrendszer, az egészségügy és az oktatás piacosítása került előtérbe. Hangoztatták, hogy több beruházás szükséges a K+F-be és az emberi tőkébe. Súlyos kritikát kaptak a konvergenciakritériumokat áthágó európai országok, különösen Németország és Franciaország.

Az aktív politikusok az üzleti, kutatói, újságírói véleményeknél óvatosabban, mondhatni politikusabban nyilatkoztak. Jellemző volt Jan Brinkhors holland gazdasági miniszter felszólalása. Arról beszélt, hogy az EU három nagy kihívása a versenyképesség hiánya, a gazdasági növekedés szükségessége és az EU döntéshozatali mechanizmusának javítása. Kijelentette ugyanakkor, hogy a szociális-jóléti rendszer fontos érték, de „új egyensúly kell a szociális kohézió és a jólétet generáló növekedés között”.

Bár a globalizációkritikai civilmozgalmak képviselői – a lengyel hatóságok erőszakos fellépésére hivatkozva – lemondták a tervezett dialógust, a főirányt megkérdőjelező gondolatok beszüremkedtek a tárgyalótermekbe. Bernadett Segal (United Network International) figyelmeztetett: „nem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a globalizáció egyre több embernek okoz kárt”. Lenka Kolarska Bobinska, a lengyel Államtudományi Intézet igazgatója pedig feltette a kérdést: „az európai integráció jó az elitnek, de vajon a népeknek is jó lesz?”

Az Európai Unió bővítése kapcsán Günter Verheugen bővítési biztos kijelentette, hogy az új tagok felvétele a jövőben is folyamatos lesz, távlatilag akár félszáz tagja is lehet az integrá-

ciónak. Románia és Bulgária belépése 2007-ben várható, Horvátország és Macedónia már jelentkezett, de Albánia, valamint Bosznia és Szerbia előtt is nyitva az ajtó.

A csatlakozó közép-kelet-európai országok képviselői térségük felemelését sürgették. Vaira Vike-Freiberga lett elnök kijelentette, hogy e tekintetben „be kell tartani a játékszabályokat, és meg kell lennie a politikai akaratnak”. Aleksander Kwasniewski, a házigazda Lengyelország elnöke a gazdasági szakadék szűkítésének szükségességéről beszélt az új és a régi tagországok között. Georgi Porvanov bolgár miniszterelnök hangsúlyozta, hogy Európának be kell ruháznia Kelet-Európában, különösen az infrastruktúrába, mégpedig a stabilitás biztosítása érdekében. A kívül rekedtek hangján szólalt meg Kucsma, Ukrajna elnöke, kijelentve, hogy új fal emelkedett. Mihail Sakashvili, a grúz elnök pedig országa csatlakozási szándékát hangoztatta.

Járai Zsigmond, a Magyar Nemzeti Bank elnöke szerint a csatlakozók „a család szegény tagjai” lesznek, az euró bevezetéséhez szükséges konvergenciakritériumok teljesítésében nehézségek elébe néznek. Ha feltesszük a kérdést, hogy előbb vagy utóbb vezessük-e be a közös pénzt, a válasz: „előbb a jobb” – mondta Járai. Ehhez azonban mindenekelőtt az oktatás és az egészségügy reformját kell végigvinni. A valódi kérdés az, hogy a politikusok milyen gyorsan tudják ezt végrehajtani. A GDP költségvetési újraelosztását ilyen módszerekkel 50-ről 40%-ra kell csökkenteni. Szerinte az euró-övezethez felkészültségük szerint csatlakozzanak az országok, és ne egyszerre. (E téma kapcsán jegyezte meg önironikusan Wolfgang Muenchau a *Financial Times*-től: „lehet, hogy önök előbb csatlakoznak az eurozónához, mint Nagy-Britannia”.)

Leszek Barczerowicz, a lengyel Nemzeti Bank elnöke is szóba hozta, hogy a konvergenciakritériumok teljesítése terheket ró a csatlakozókra a következő években. Azokra a nyugati felvetésekre, hogy az újonnan csatlakozott országokban túl alacsony a vállalkozásokat terhelő adószint, Barczelowicz úgy reagált, hogy ez érdekes, hiszen eddig adócsökkentést javasoltak.

A BBC külön vitát szervezett az Európán belüli migrációról. Frank Lacko, a genfi Nem-

zetközi Menekültügyi Szervezet kutatásvezetője kétségét fejezte ki, hogy hatalmas migrációs nyomás lenne várható a bővülés következményeként. Kifejtette, hogy a rendszerváltást követően mintegy 850 ezer ember ment Nyugat-Európába Közép-Kelet-Európából. A csatlakozást követően évente 300 ezer fő lehet az áttelepülők száma a szakértők szerint, ami – a munkaerőhiányt is figyelembe véve – egyáltalán nem jelenthet gondot. Mindezzel egyetértve Julian Le Grand, a London School of Economics tanára egyfajta skizofréniáról beszélt. Miközben szükséges a munkaerőimport, „a jelenlegi reakció az immigrációra nem szokásos, mert nem csupán jobbról, hanem balról is támogatják”. Rafael del Pino meglehetősen őszintén tette hozzá: „Amiről beszélünk, az a jól fizetett állások védelme”. Ez a tanácskozás végül is úgy foglalt állást, hogy a migráció szükséges a jólét növeléséhez, de szervezett immigrációs politikára van szükség.

Az európai csúcsertekezlet egyébként igen szerteágazó tanácskozásokat folytatott. Szekcióülések foglalkoztak többek között a versenyképességgel, a tőkepiacokkal, a vállalatirányítási rendszerekkel, az energiapiacok liberalizációjával, az info- és számítertechnológiai szektorral, továbbá a közös külpolitika lehetőségével, az EU-térség biztonságával, a transzatlanti kapcsolatokkal.

Európa elitje a bizonytalan gazdasági helyzetben kereste a kiutakat. Túlzás lenne azt állítani, hogy határozottan újszerű gondolatok kerültek volna felszínre. Mindenesetre a politikusok, a gazdasági szereplők, a közgazdászok összemérték hangsúlyokban eltérő nézeteiket. Nagy összecsapások azonban nem voltak a tárgyalóteremben, s ezúttal az ellentétetés is békésen ért véget Varsó utcáin.

* * * * *

**Eddig megjelent számaink megtekinthetők
és letölthetők a www.vki.hu weboldalról**